

Otskaai

Wat vooraf ging

Op 28 november 2017 om 18:01 schreef AJ.vanLoon <aj.vanloon@ziggo.nl>:

Aan: [Dialectgenootschap De Berregse Kamer](#)

Beste Kamerleden,

Zoals gisteravond ¹⁾ gemeld miste ondergetekende het woord 'Otskaai' in het nieuwste Bergs woordenboek²⁾. Wat mij nog het meest verraste was dat het een in de groep totaal onbekend woord was.

Toch is het niet, zoals Cees van Broekhoven meende, een familie-dialectwoord. Sterker nog, het is zelfs vermeld in het boekje [Brabants mooiste woord](#) van Wim Daniëls. Daarin wordt als betekenis *Brutale vrouw* aangegeven. Een verklaring van de herkomst ontbreekt echter. ([zie de bijlage](#)) Juist vanwege deze ontbrekende herkomst lijkt me de betekenis minder juist. Zelf ervaar ik de aanduiding als een stuk milder, ik herinner me het vooral als een soort verwijtende term wegens onnadenkendheid, en betrekking hebbend op een vrouw. 'Wa d'n otskaai' klinkt mij vooral in de oren als 'wat een stommeling' als het over derden (niet aanwezigen) ging. Dus: een onnadenkend (geacht) vrouwspersoon.

Uit reacties van broers en zusters blijkt dat (mijn ouders) het ook specifiek gebruikten voor de dochters. Dan werd na een snaakse opmerking of handeling wel gekscherend gezegd: 'Ach, ga weg, otskaai' ofwel 'ach, schei uit, gekkie'. De betekenis is dus anders dan 'ollewaaï', daar gaat het immers om lichtzinnigheid, hetgeen iets anders is dan onnadenkendheid (toch?). Misschien is 'baldadig' een betere term.

Een zus bedacht dat het eigenlijk de vrouwelijke vorm van een (mannelijke) knoefel betreft. Dat staat echter evenmin in het woordenboekje; het was een verwijt aan een wat ruw handelende jongen ('rauwe donder', zegt ze³⁾).

Dan wordt de betekenis: *Onnadenkend, bot handelend, baldadig, vrouwspersoon*.

Dan nu de herkomst:

- A. Aanvankelijk dacht ik aan een verbastering van het Engelse (lees: Canadese) **odd(s) guy**, wat een rare kerel, of (met de tussen-s) een waaghals zou kunnen zijn. (enig giswerk van mijn kant is hier wel gepleegd). Daarmee zou de term dateren van na de bevrijding in 1944. Dat kan ik niet nagaan⁴⁾.
- B. Van Dale én het Bergs woordenboek zette me echter op het spoor van een betere verklaring.
Ots: (afk van) Ondertoezichtstelling, een maatregel van een kinderrechter; (Van Dale)

¹ 27 november 2017 tijdens [de cursus Bergs dialect](#) aan de [School voor Geschiedenis](#)

² Dat is NIET het [Bèrgs Woordenboek](#), wat gaat over het Berghems dialect dat ligt bij Oss in Oost-Noord-Brabant, maar het [Bergs woordenboek](#) door [Hans Heestermans](#), uitgegeven door het dialectgenootschap De Berregse kamer te Bergen op Zoom

³ Nader speurwerk duidt erop dat de term 'knoefel' bestaat als [familienaam](#), mogelijk van Duitse (Knöfel?) herkomst.

⁴ Blijkens de reacties van sommigen dateert de term al van ver voor de komst van de Canadese bevrijders, dus vervalt mogelijkheid A.

Kaai: grote, forse vrouw (Bergs woordenboek)

Daarmee zou een *otskaai* een vrouw (dus geen kind meer) zijn die onder toezicht zou moeten staan. Kennelijk ontbreekt het (op dat moment) aan een bij de leeftijd passend oordeelsvermogen. Hoe oud de term *ots* is, is mij echter niet bekend. Even goed lijkt dit een wat geconstrueerde verklaring.

Ergo: **onnadenkend vrouwspersoon** lijkt me een juiste verklaring van de betekenis. Over de verspreiding van het woord durf ik geen oordeel te vellen, Zeker niet na de verbazing van gisteravond (27 november 2017)...

De oproep in BNdeStem op 7 januari 2020

Lezers helpen lezers

Wie kent het dialectwoord 'otskaai'?

Wat betekent het volgens u? Hoort u het nog wel eens gebruiken? In welke omgeving, stad of streek was dat?

Ad van Loon, Bergen op Zoom

waterschans@ziggo.nl

Reacties

Deze oproep leverde (tot nog toe) 21 reacties op. Deze zijn hierna in tabelvorm vermeld.

Duidelijk is dat het woord een brede verspreiding in het Brabantse heeft/had.

De reacties bevestigen deels de verklaring die ik in 2017 meende aan te geven.

Wel lijkt het erop, dat hoe oostelijker je komt, hoe negatiever de kwalificatie is van een als zodanig aangeduid persoon. Ook Wim Daniels spreekt slechts over 'een brutale vrouw'. Sommige inzenders spreken over een bazige vrouw.

[Typ hier]

Meer naar het westen wordt dat 'brutaal' meer als 'gedurfd' gebruikt. De opmerking 'Wa d'n otskaai!' in Roosendaal klinkt meer als 'wat een waaghals' cq 'wat een stommeling' dan als 'wat een brutale vrouw'. **Baldadig** en **Onbezonnen** lijkt meer passend. De westelijker uitleg is minder kritisch, milder.

In de reacties komt ook een verrassende verklaring voor de mogelijke herkomst van de term zelf naar voren: (h)otskaaien zijn straatkeien ('kaaie') waar je met een kar of wagen overheen hotst. De 'h' valt in het Brabantse dialect weg.

Niets is onmogelijk, maar in het westen spreekt men zeker niet van 'kaaie' als het over de kinderkopkes van de straat gaat. In ieder geval kunnen we aan de twee hierboven vermelde (onwaarschijnlijke) verklaringen van de herkomst van het woord een derde mogelijkheid toevoegen. Of er ooit een goed antwoord komt durf ik niet te voorspellen.

De omvang van de respons op het kleine oproepje maakt overigens wel duidelijk dat een krantenrubriek(je) over het Brabants dialect in al zijn vormen net als in het verleden zeker op lezerspubliek mag rekenen.

De rubriek 'Witte nog?' van Hans Heestermans (en soortgelijke) wordt nog node gemist.

In februari 2009 blijkt in het [tweede Gastelse dicteej](#) het woord 'otskaai' ook voorbij te zijn gekomen. (BNdeStem, 20-02-2009 : "IJ frit as ne Rokvender en schelle doe nie zjir")

Otskaai

	Naam	Datum/tijd	reactie	plaats
01	Adje Albers	7-1-2020 08:24	Een vrouw die niet mis is. (Kreng en een hele sterke wil)	rond Etten-Leur werd dit gebruikt.
02	Peter Brand - van Poorten	7-1-2020 08:52	Thuis, bij opa en oma jaren 70, kwam het woord otskaai wel eens voorbij. Het betreft hier een in omgang niet gemakkelijke vrouw. Wispelturig en bazig. In het Brabants wordt de H ingeslikt. Eigenlijk is het dus " hotskaai " Kun je jezelf voorstellen wat dit type vrouw uitroept als je achterop de fiets zat over die ongelijke kinderkopjes reden...hots-kaaien(keien)	kom oorspronkelijk uit Breda, woon nu in Etten Leur
03	Jan & Adje van Haperen	7-1-2020 08:56	Ik heb het mijn vrouw wel eens horen zeggen. Een straatje met oude Belgische kinderkoppen was bij haar een straatje met otsenkaaien (rotskaai en dan de r inslikken)	Dit was in de omgeving van Raamsdonksveer
04	Familie Knobel	7-1-2020 09:15	Al Jaren zijn wij ook op zoek naar de betekenis van dit woord. Een oudtante gebruikte dit woord als ze over een andere tante sprak. Of het helemaal leuk bedoeld was weten we niet. Ze zijn allebei al overleden , dus we mogen een beetje roddelen	Breda
05	Anna Schijvenaars	7-1-2020 09:29	Vroeger, in Oud-Gastel gebruikte mijn moeder dit woord vaak. Een otskaai is een naar mens. Een onverschillige vrouw, nukkig. Niet aardig en niet geliefd, hoog in de bol.	Oud- Gastel
06	wies dekkers (zie ook reactie 14)	7-1-2020 09:32	In mijn beleving wordt dit gebruikt voor " een heffer en een legger" (een bazig type) iemand die doordramt en alles naar haar hand wil zetten. Het is vrouwelijk, want bij ons werd het niet gebruikt bij mannen. De huidige generatie hoor ik het niet meer gebruiken. Niet dat ze niet doordrammen natuurlijk.	Etten-Leur
07	cees de Rooij <cmjderooij@gmail.com>	7-1-2020 09:55	het woord otskaai, staat in het dialecten boek van Wim Daniels en staat voor brutale vrouw. Heb het vroeger wel eens gehoord van mijn ouders	in de omgeving Roosendaal
08	Ton Maat	7-1-2020 10:00	Wat leuk dat u dit woord aan de orde stelt. Het woord '(h)otskaai' ken ik zeker. Mijn moeder sprak het met regelmaat naar mij uit. En dat was niet positief bedoeld. 'Wa bende toch een (h)otskaai' zei ze tegen mij of in het algemeen over iemand 'dat is toch een (h)otskaai'. (H)otskaai: vervelend tegendraads persoon, drijn. Water wat tegen de Kaai hotst(klotst)? Het eerste weet ik zeker, dat was ik.	Mijn moeder (Antonetta Mol) was van 1914 en geboren te Roosendaal.

[Typ hier]

	Naam	Datum/tijd	reactie	plaats
09	Walter Kuijstermans	7-1-2020 10:11	Een otskaai noemden wij in Bosschenhoofd een vrouwmens met een grote mond, beter gezegd smoel. Ik hoor het bijna nooit meer, woon ook al jarenlang in Roosendaal.	Bosschenhoofd
10	Carina De Heer	7-1-2020 10:24	Ik heb dat woord vaker van mijn vader gehoord. Hij zou nu 113 jaar zijn . Het betekende: een onbehouden, ondoordacht en lomp iemand	Hoogerheide
11	Harry Straver Zie ook bijlage	7-1-2020 10:34	Jaren geleden stond er elke week een rubriek in BN/DeStem getiteld "Witte Nog". In deze rubriek werden dialectwoorden behandeld. Ik heb voor deze rubriek destijds een bijdrage geleverd in de vorm van scheldwoorden. Omdat ik oorspronkelijk uit Roosendaal kom zijn de woorden wel enigszins Roosendaals georiënteerd, maar werden (worden) ook in de rest van West-Brabant gebruikt. In het overzicht komt ook "otskaai" voor. Ik stuur het overzicht hierbij.	Roosendaal
12	Toon Vermunt	7-1-2020 10:55	dit woord werd toebedeeld aan een opvallend drukke en aandacht vragende vrouw. en vroeg altijd aandacht. Dit woord werd in Hoeven gehoord in de vorige eeuw rond 1940 .	Hoeven
13	Lies Watzeel	7-1-2020 11:13	otskaai betekend volgens mij uitverkoop !	
14	wies dekkers (aanvulling op reactie 06)	7-1-2020 12:55	Hier ben ik nog even. Deze morgen er nog eens over nagedacht en het uitgesproken. Volgens mijn uitspraak moet het (h)otskaar zijn. Wat volgens mij verwijst naar een botsauto.	
15	Betty Turnhout	7-1-2020 12:55	Otskaai betekent volgens mij in het Oud Gastels: onhandelbare	Oud Gastel
16	JHM Seegers	7-1-2020 13:31	Volgens mij betekent "otskaai" = ophouden, uitschei(d)en, bv in "schi toch uit met dat gezeur". Gesproken in Tilburg en Midden-Brabant.	Tilburg
17	Gerard vd Heuvel	7-1-2020 13:55	Een otskaai is hetzelfde als een hollewaai, is een losgeslagen meisje	Dialect uit Halsteren, geboren 1937
18	jotoo	7-1-2020 15:26	OTSKAAI is een vervelende vrouw met altijd commentaar nooit goed . Grote baas. Mijn grootouders gebruikte het ook .vooral in het boerenleven.	Mijn grootvader kwam uit België.misschien dat het daar vandaan komt? Woonde zelf in omgeving Rijsbergen zundert
19	Ren Stoop	7-1-2020 17:26	mijn vader noemde mij, al wel zo'n 60 jaar geleden, een "hotskaai" als ik weer eens een traptree had gemist, tegen een deur of tafel was gelopen met het gevolg een blauwe plek. Onhandig dus en niet erg oplettend.	Den Bosch, dus wel een Brabants woord
20	Toska Verhoeven	7-1-2020 19:40	Vroeger hadden ze het er bij ons thuis vaak over, het is een vrouw die zo zot is als een deur.	Plaats ?

	Naam	Datum/tijd	reactie	plaats
21	Sjaak Hoeks	7-1-2020 21:32	mijn moeder uit 1917 kwam uit Halsteren en die gebruikte het woord geregeld en bedoelde daarmee iemand eigengereid, nukkig dwars, boosaardig,	Halsteren
22	Corrie Gottmer-Belderbos	8-1-2020 14:35	Ik ken het wel. Maar heb het al zeker 50 jaar niet meer gehoord, laat staan gebruikt. Mijn vader gebruikte het wel eens, hij kwam uit B.o.Z. (1923) en woonde tot 1995 in Etten-Leur. Het wordt gebruikt voor personen. "Die vrouw is een otskaai". -Die vrouw is een niet makkelijk, onwrikbaar, bot mens.- Die neemt geen blad voor de mond. - Ik zeg het maar gewoon rechtuit: een beetje lomp in haar gedragingen. - Niet voor rede vatbaar. - Vierkant. Ik weet niet waar het een verbastering van is of vandaan komt. En ook is dit de eerste keer dat ik het geschreven zie. Komisch!	Bergen op Zoom/ Etten Leur
23	Fam Swanink (zie ook reactie 26)	wo 8-1-2020 16:43	Hebt U al gevonden wat het is ?Ik zou het ook graag weten , ik ben geïnteresseerden Brabants dialect .En in de Kempen zijn Cor Swanenberg en Wim Daniëls kenners op gebied van dialect , ik dacht :otskaai is een vervelend mens.	Roosendaal/Oudenbosch
24		8-1-2020 19:06	Beste Ad, jij woont in Bergen op Zoom en ik in Geertruidenberg; twee zeer oude stadjes. Zowel bij jullie als bij ons op de Markt liggen van die grote "blauwe kaaien"; wij zeggen dan voor de kleine kinderkoppen of kinderkopjes en die grote "hobbelkaaien" of "bobbelkaaien". Als je voor "otskaai" een "h" zet krijg je hotskaai (hotsen en botsen); als er er overheen rijdt word je gehotst!! Zou het dat kunnen zijn? Ik weet het niet;heb de wijsheid niet in pacht maar het is een mogelijkheid. Graag hoor ik het van je als je erachter bent gekomen.	Geertruidenberg

	Naam	Datum/tijd	reactie	plaats
25	Riek de Jong	8-1-2020 20:25	<p>Heb het heel lang niet gehoord . 70 jaar geleden waren wij bij onze grootouders Het was oorlogstijd (opoe en opa) Op de boerderij met een zusje en broertje En 3 andere nichtjes en neefje. Dan werd er nogal eens geroepen: 'wat ben je toch een otskaai'. Ik was de oudste klommen in bomen, varen in de vijver in beerkist. Vliegeren, in de schuilkelder verstopperdje spelen, vuurtje stoken. De lucifers haalden we uit het kabinet zo'n grote kast. Bonkaarten onder de matten leggen. Dan kwam Kees Kouwenberg met de boodschappen .Geen kaarten om bonnen af te knippen. Dus dan na veel tam tam en schelles, moesten we de bedstee in voor straf. 'Verdomme z'n otskaai' kan ook rotzak betekenen. Dat was op de Beek, Gageldonk, richting Texasbar</p>	Beek
26	Fam Swanink (zie ook reactie 23)	9-1-2020 08:42	<p>Goedemorgen Heer van Loon , ik had ook duidelijker kunnen zijn , voor mij is het woord otskaai : een vervelend ,bazig ,vrouwmens .Wij woonden in Roosendaal op de Gastelseweg ,iets buitenaf ,Moeder gebruikte het woord weleens , moeder geboren in 1917, ikzelf ben 80 jaar</p>	Roosendaal
27	nell proost	10-1-2020 11:28	<p>Mijn moeder zei regelmatig tegen mij: "otskaai". Bij mij weten gebruik je dat alleen tegen meisjes/vrouwen en was ook niet negatief bedoeld, meer van een beetje raar, apart, Mijn dochter Adrienne gebruikt het ook en ook Anja de dochter van onze Johan. Ik heb gisteren Nel uit het (Galgen)baantje ontmoet en Annie Lameir (Fort), van tante Mie maar zij kennen alle twee het woord niet.</p>	Bergen op Zoom, 't Fort
28	Ria Verpalen	vr 10-1-2020 19:26	<p>Ik ben een 74-jarige Brabantse uit Bosschenhoofd en ik versta het woord otskaai heel goed. Mijn ouders, grootouders gebruikten dit woord. Een meisje, vrouw met lef (ietwat brutaal) werd met deze term aangeduid. Wel had het een ietwat negatief imago! Het werd meestal gebruikt voor een meid met wat opvallig gedrag. Er graag op uittrekken, een weerwoord paraat hebbende, wat brutaal en te ondernemend overkomen. Mijn ouders waren eigenaar van een kruidenierswinkel/ bakkerij, waar de bevolking uit het dorp hun boodschappen deden, maar mijn moeder was ook niet zelden de vraagbaak voor vele vrouwen. Wij hoorden vanuit de huiskamer deze peptalks aan en begrepen al snel wat de diverse dialectwoorden betekenden. Dat werd ook duidelijk uit de context uiteraard.</p>	Bosschenhoofd

	Naam	Datum/tijd	reactie	plaats
29	C.M.J. Hendrickx Floren	za 11-1-2020 10:00	het woord otskaai komt waarschijnlijk uit de omgeving Gilze m`n overleden moeder die nu 107 zou zijn zei als er iemand dom en ruw dit wat is dat `n otskaai.	Gilze

[Typ hier]

IJ frit as ne Rokvender en schelle doe nie zjir

oud GASTEL - Liefst 108 Gastelaren hebben donderdagavond deelgenomen aan ut tweede Gastelse dicteej in het Veerhuis. Ook deze editie was een groot succes.

Vanwege auteursrechten kan dit artikel helaas niet in deze samenvatting worden opgenomen; wel kunt u middels doorklikken op de titel het artikel bij BNdeStem opvragen

(Roosendaalse) Scheldwoorden

Onderstaande scheldwoorden werden (worden) meestal bij mannen/ jongens gebruikt.

<u>Smèèler</u>	iemand die ‘n ander voor schut zet	<u>Lapswans</u>	weggooier; deugniet
<u>Gaolie poap(er)</u>	meestal gebruikt voor een kwajongen	<u>Smèèrlap</u>	gemeen iemand; vunzigaard
<u>Filie vauwer</u>	onbetrouwbaar persoon	<u>Onbezouwe</u>	lomp; ongemanierd
<u>Bijbrenger</u>	een verrader; een afzetter	<u>Luie Faant</u>	liever lui dan moe
<u>Gaoper / Gataop</u>	kwajongen	<u>Akkenaaiër</u>	ruzie maker
<u>Fielt</u>	laag bij de gronds; gemeen iemand	<u>Miskwal</u>	vervelende onuitstaanbare vent
<u>Stoefër</u>	opschepper	<u>Patjepèèr</u>	ne rare vent
<u>Duuk / Duut</u>	lomp; onbezouwen persoon	<u>Apsnurker</u>	vervelende vent
<u>Deuzige / Deunzige</u>	niet zo slim; onnozel	<u>Weggooier</u>	iemand die niet wil deugen
<u>Fat / Fatje</u>	opgedirkt; poenerig; omhoog gevallen	<u>Patjakker</u>	brutale; onuitstaanbare man
<u>Tweezak</u>	praat met iedereen mee	<u>Gaauwdief</u>	dief die snel z’n slag slaat
<u>Gaffel</u>	pestkop; dondersteen	<u>Batraaf</u>	wild en ondeugende jongen
<u>Maauwer</u>	kletser; zeur	<u>Oesem</u>	onuitstaanbaar; nurkig iemand
<u>Strijbos</u>	ruziemaker; discussie zoeker	<u>Zeverèèr</u>	zaniker
		<u>Ne Houte Klaes</u>	stijf ; niet plooibaar
		<u>Wailap</u>	weggooier; deugniet
		<u>Rouwe Schoeffel</u>	wildebras; onbezouwen

Onderstaande scheldwoorden werden (worden) meestal bij vrouwen / meisjes gebruikt.

<u>Kaai/ Kedee/ Kadee</u>	grote vrouw	<u>Proetje</u>	laat alles vuil
<u>Kernollie/ Kenalje/ Kanoelie</u>	kwaadaardige vrouw	worden; moffelt vuil weg	
<u>Toot</u>	grote mond;	<u>Ouwe Baker</u>	kletsmajoor;
veel praats		weet altijd wat	
<u>Stoefster</u>	opschepster	<u>Deuzeke</u>	tuttig
<u>Ollewaai</u>	niet zo erg	<u>Dikke Magoggel/ Meulepèèrt</u>	overdadig
oppassend; niet serieus		dikke vrouw	
<u>Otskaai</u>	onbezouwen;	<u>Flèèr/ Fleir</u>	lichtzinnige
lomp		meid	
<u>Ne Blèter</u>	die	<u>Aaibaai</u>	bij de pinken;
gemakkelijk in huilen uitbarst		vlot; pienter	
<u>Ontig Poetje</u>	onverzorgd;	<u>Fèèp</u>	een flauwe
niet proper		meid	

Onderstaande scheldwoorden werden (worden) gebruikt bij iemand met een gebrek.

<u>Tootebakkus</u> grote mond	iemand met een	<u>Platstui</u> hoog voorhoofd	iemand met een plat
<u>Lèèpoog/ Loenser</u> kijkt	iemand die scheel	<u>Kale Kletskep</u>	iemand die kaal is
<u>Balonnekeskop/ Koeikop</u> groot hoofd	iemand met een	<u>Groote Kwèèk</u> (letterlijk) grote mond	iemand met een
<u>Muslip/ Moslip</u> lippen	iemand met grote	<u>Zijloor</u> oren	iemand met grote
<u>Groote Fok</u> grote neus	iemand met een	<u>IJ is zo dik as ne bukkem</u> <u>op zunne kaant</u> mager is	iemand die erg
<u>Orrelepoot</u> loopt	iemand die mank	<u>IJ is zo dik as ne reiger</u> <u>aon ze poote</u> mager is	iemand die erg